

## USVAJANJE NOVOG VOKABULARA IZ KONTEKSTA

Ivana VODOGAZ  
Marijana JURISIC

Sveučilište u Splitu, Sveučilišni studijski centar za stručne studije, Split  
ivodogaz@oss.unist.hr  
mjurisic@oss.unist.hr

---

**Sažetak:** Namjera je ovog članka sagledati različite aspekte strategije učenja i usvajanja nepoznatih riječi iz konteksta, koju zovemo „strategijom zaključivanja“ značenja riječi. U članku se opisuje vrijednost i učinkovitost te strategije, kao i njezine prednosti u odnosu na druge metode usvajanja vokabulara. Navedeni su i razlozi zbog kojih neki teoretičari osporavaju pozitivne učinke upotrebe konteksta pri usvajanju ciljanih riječi. Pokušava se objasniti njezina opravdanost u poučavanju vokabulara. Pokazatelji potvrđuju da razina jezične kompetencije igra veoma veliku ulogu kod strategije zaključivanja, a da nedostatan vokabular može spriječiti učenike da stvore kontekst dovoljno velik da bi mogli zaključiti koje je značenje nepoznate riječi. U tekstu se govori i o značaju kontekstualnih znakova i informacijama koje nam oni daju o značenju neke nepoznate riječi. Opisani su različiti tipovi kontekstualnih znakova, te su navedeni primjeri za svaki tip. Članak završava zaključkom da strategija zaključivanja može dati dobre rezultate i pomoći u učenju novog vokabulara, no u nekim slučajevima ona može biti i zapreka uspješnom učenju.

**Ključne riječi:** kontekst, vokabular, strategija zaključivanja, značenje, nepoznate riječi

---

### 1. UVOD

Krajem 80-ih godina učenje novog vokabulara počinje zauzimati posebno mjesto u istraživanjima o usvajanju stranoga jezika. Zaključci mnogih studija provedenih na tu temu pokazuju da većini učenika glavnu poteškoću kod učenja stranog jezika čini upravo neodgovarajući vokabular. Čak i kod učenika koji su usvojili veći dio jezičnih vještina nekog jezika i dalje postoji potreba za učenjem novih riječi. Vokabular ima središnje mjesto u svim diskusijama o učenju stranog jezika pa su se, zbog te činjenice, razvili i različiti pristupi njegovu učenju.

Od svih strategija učenja novog vokabulara koje se primjenjuju i za materinski kao i za strani jezik, najzastupljenija je strategija pogađanja (*guessing strategy*) ili zaključivanja značenja nepoznate riječi iz konteksta (*lexical inferencing*). Ova je strategija bila predmetom mnogih studija i istraživanja, gdje svakako treba spomenuti I. S. P. Nationa kao jednog od najznačajnijih autora na ovom području. Većina spomenutih studija uputila je na vrijednost i učinkovitost ove strategije. Također, treba spomenuti da većina udžbenika engleskog jezika predlaže metodu učenja vokabulara u kontekstu smatrajući da se vokabular ne bi trebao učiti izolirano, kao u slučaju „lista riječi“ (*word lists*) koje se uče napamet zajedno s prijevodom na materinski jezik. Studije o učinkovitosti konteksta pokazale su da se riječi uče lakše kada se nalaze u kontekstu nego izvan njega (Haynes, 1984., Kelly, 1990.). Ova strategija također nudi brojne prednosti u odnosu na dugotrajno metodološko poučavanje vokabulara. Iz tog se razloga vjeruje da će upotreba parova riječi s prijevodom svake riječi na materinski jezik udaljiti učenike od drugih, korisnijih strategija učenja, poput učenja vokabulara u kontekstu. Još jedna činjenica koja ide u prilog ovoj strategiji jest tvrdnja da ona uključuje i vještinu interpretiranja okolnog teksta za vrijeme čitanja, što olakšava samo čitanje (Coady and Nation, 1988.).

## 2. ŠTO JE KONTEKST?

Kontekst možemo opisati kao riječi koje se nalaze u okruženju pojedine riječi u okviru iste rečenice ili teksta. No, u posljednja tri desetljeća postalo je jasno da kontekst podrazumijeva i puno više od toga. Kontekst uključuje i gramatičku strukturu rečenice, značenje cijelog ulomka, pa čak i cijelog teksta. Nadalje, on uključuje i čitateljeva očekivanja, mjesto i situaciju u kojoj se čitatelj nalazi, njegovo kulturološko okruženje te prethodno znanje i iskustvo (Brown, 1997.). Kod naprednih učenika ovi različiti čimbenici djeluju istovremeno i najčešće nesvjesno, a izravno utječu na razumijevanje pojedinih riječi i čitavog teksta. Jenkins i Dixon (1984.) izdvojili su nekoliko čimbenika koji utječu na uspješnost zaključivanja i eventualno učenje riječi u kontekstu:

- učestalost pojavljivanja nepoznate riječi u kontekstu
- blizina riječi koje se ponavljaju
- postojanje kontekstualnih znakova
- broj nepoznatih riječi u tekstu
- važnost nepoznate riječi za razumijevanje teksta

Nenamjerno usvajanje vokabulara ovisi o izloženosti učenika određenoj riječi. Međutim, stručnjaci se ne slažu u tomu koliki je broj susreta s nepoznatom riječi potreban. Huckin i Coady (1999.) te Brown (1993.) spominju da je potrebno od šest do dvanaest susreta da bi riječ postala dio učenikova aktivnog vokabulara, a postoje naravno i drukčija mišljenja.

## 2.1 Značenje konteksta kod čitanja

Od svih jezičnih vještina, u stručnoj se literaturi najviše naglašava čitanje, zbog značenja koje ono ima kod nenamjernoga i nesvjesnog usvajanja novih leksičkih jedinica. Mnogi su znanstvenici dokazali vezu između učenja vokabulara i čitanja (Huckin, Haynes i Coady, 1998.). Važnu ulogu u usvajanju vokabulara stranog jezika kroz čitanje ima broj ponavljanja nepoznate riječi u kontekstu. Kod ovakva se učenja čitatelj/učenik oslanja na obavijesti koje mu kontekst nudi. To naime podrazumijeva zaključivanje o značenju riječi na temelju kontekstualnih znakova koji nam pomažu da aktiviramo postojeće znanje i lakše zapamtimo usvojeni vokabular. Za vrijeme čitanja čitatelj ili učenik unosi prethodno znanje u proces razumijevanja teksta i koristi se tim znanjem da bi tekst lakše i bolje mogao razumjeti (Krashen, 1989.). Dakle, uspješnost zaključivanja umnogome ovisi o razini poznavanja vokabulara učenika. Automatsko identificiranje nepoznate riječi prijeko je potrebno da bi učenik mogao nastaviti s čitanjem ostalog teksta. Taj je proces dosta složen na stranom jeziku zbog novih riječi s kojima se učenik susreće. Neučinkovito čitanje rezultat je nedovoljnoga poznavanja sustava nekog jezika. Intenzivno se čitanje velikim dijelom oslanja na strategiju zaključivanja, te se najčešće preporučuje kao jedini mogući način za stjecanje odgovarajućeg vokabulara (Nation, Coady, 1988.).

## 3. KADA SE KORISTITI STRATEGIJOM ZAKLJUČIVANJA

Činjenica da je strategija zaključivanja toliko zastupljena i ne čudi kada imamo u vidu izvanredno veliki broj riječi engleskog jezika koje učenik treba usvojiti kako bi bio u stanju prepoznati određeni postotak riječi u pisanom tekstu. Sve više studija pokazuje da je upravo poznavanje vokabulara od presudne važnosti za uspješnost učenika u upotrebi konteksta. Barnett je (1989.) u svojoj diskusiji o strategiji zaključivanja naveo nekoliko zanimljivih tvrdnji:

- Udio nepoznatih riječi utječe na postotak raspoloživog konteksta.
- Učenici s bogatijim vokabularom koriste se raspoloživim kontekstom bolje od onih sa siromašnijim vokabularom.
- Početnici i napredni učenici koriste se strategijom zaključivanja češće od onih na srednjoj razini znanja.

Navedeni zaključci potvrđuju teoriju da se kontekst stvara na temelju postojećeg znanja, u čemu vokabular ima važnu ulogu. Zapravo, radi se o još jednom pokazatelju da razina jezične kompetencije igra veoma veliku ulogu kod strategije zaključivanja. S druge strane, nedostatan vokabular može spriječiti učenike da, neovisno o uloženom trudu, uspiju stvoriti kontekst dovoljno velik da bi mogli zaključiti koje je značenje nepoznate riječi.

Sljedeća je tvrdnja da se početnici i napredni učenici koriste strategijom zaključivanja češće od onih na srednjoj razini znanja. To je vjerojatno zbog toga što

početnici ne poznaju dovoljno jezik i moraju sami zaključivati koje je značenje neke riječi, a napredni učenici također zaključuju, ali iz posve suprotnog razloga; oni imaju dovoljno širok vokabular da mogu uspješno primijeniti ovu strategiju.

### 3.1 Nedostaci strategije zaključivanja

Međutim, postoji i sve veći broj studija u kojima se kontekst pokazao nešto manje korisnim pa one dovode u pitanje vrijednost strategije zaključivanja značenja riječi iz konteksta. Mnogi teoretičari i znanstvenici osporavaju pozitivne učinke konteksta pri usvajanju ciljanih riječi smatrajući da on nije dovoljan i da kontekst neće omogućiti učenicima prepoznavanje kontekstualnog značenja okolnih riječi, pohranjivanje tih riječi u memoriju te naposljetku i njihovu upotrebu u svim jezičnim vještinama (Brown, 1997.). Možemo reći da nije svaki kontekst od velike pomoći pri učenju. Pojedini konteksti daju jako malo podataka o značenju neke riječi, dok neki izvorni konteksti nisu pogodni za sve učenike – primjerice, ako se u nekom nalazi previše nepoznatih riječi koje otežavaju razumijevanje teksta. Nation (2001.) navodi da je opseg vokabulara (*breadth of vocabulary knowledge*) kojim učenik raspolaže presudan za uspješno zaključivanje značenja određene riječi u kontekstu jer o njemu ovisi broj nepoznatih riječi u tekstu.

Zaključivanje o značenju riječi u kontekstu složena je strategija koju je teško uvijek uspješno primijeniti. Da bi se ona uspješno primijenila učenik treba od 20 riječi prepoznati gotovo 19 (Liu i Nation, 1985.; Nation, 1990.). Prema mišljenju Kellya (1990.), čak i kada učenik poznaje gotovo sve riječi u kontekstu, on će teško ispravno zaključiti koje je značenje nepoznate riječi. Premda ova strategija ne rezultira uvijek ispravnim razumijevanjem značenja pojedine riječi i njezina oblika, kontekst ipak pomaže pri učenju.

Upravo zbog navedenog razilaženja u mišljenjima o učinkovitosti konteksta kod učenja novih riječi, nastavnici i učenici trebaju eksperimentirati s primjenom ove strategije i usporediti je s drugim strategijama, poput upotrebe rječnika i slično. Kada učenik odredi da je neka riječ bitna za razumijevanje teksta, on će pokušati zaključiti koje je njezino značenje primjenjujući postupak što su ga Nation i Coady (1988.) opisali u pet točaka:

1. Odrediti kojoj vrsti riječi pripada nepoznata riječ.
2. Promotriti bliži kontekst te ga pojednostaviti, ako je potrebno.
3. Promotriti širi kontekst.
4. Zaključiti koje je značenje nepoznate riječi
5. Provjeriti je li to značenje riječi ispravno.

Haynes (1984.) smatra da bi nastavnici trebali poticati učenike da zaključuju koje je značenje riječi ako se kontekstualni znakovi nalaze u neposrednom okruženju, ali bi također trebali uputiti učenike kada ne bi trebali zaključivati. U tom slučaju odustaje se od ove strategije, a umjesto nje upotrebljava se rječnik ili neki drugi izvor.

#### 4. UPOTREBA „KONTEKSTUALNIH ZNAKOVA“ (CONTEXT CLUES)

Kao što je prije navedeno, autentični kontekst može djelovati motivirajuće na usvajanje vokabulara. Ovakvo učenje obično podrazumijeva upotrebu kontekstualnih znakova koji pomažu kod pogađanja značenja neke riječi. Upotreba kontekstualnih znakova koristan je pristup koji osposobljuje učenike za iskorištavanje konteksta u cilju otkrivanja značenja nepoznate riječi na koju naiđu tijekom čitanja. Kontekstualni znakovi daju informacije o značenju nepoznate riječi, a oni se javljaju u obliku riječi, fraza ili rečenica koje se nalaze u njezinoj blizini. Ovi se znakovi mogu nalaziti u istoj rečenici kao i nepoznata riječ, a mogu biti i ispred ili iza nje. S obzirom na to da se većina riječi usvaja čitanjem, od iznimne je važnosti da se učenici znaju koristiti kontekstualnim znakovima.

Ponekad autor teksta sam ponudi značenje nepoznate riječi u tekstu. Objašnjenje je zarezom ili crtom odvojeno od nepoznate riječi. Taj se postupak obično primjenjuje kod imena mjesta, tehničkih izraza ili nekih drugih riječi koje nisu poznate ni izvornim govornicima engleskog jezika.

Naprimjer: *When I was in Germany, I enjoyed Schweinebraten, which is a type of roast pork.* Učenici mogu pogoditi značenje nepoznate riječi i kroz međusobni odnos riječi u njezinu okruženju. Naprimjer u rečenici *After the heavy rain, the ground was saturated with water,* učenici bi trebali zaključiti da riječ *saturated* u navedenom kontekstu znači potpuno mokra jer je zemlja upravo takva nakon obilne kiše.

##### 4.1 Tipovi kontekstualnih znakova

Postoji više tipova kontekstualnih znakova, a navest ćemo one koji se najčešće upotrebljavaju i spominju u brojnim radovima i člancima (Diamond, Gutlohn, 2006.).

##### 1. Definicija

Definicijom objašnjavamo značenje nepoznate riječi. Autor teksta pritom se služi ključnim riječima kojima nas upućuje na definiciju.

ključne riječi

is/are

is/are called

is/are known as

is/are defined as

is/are described as

what this means is

consist of

refer to

may be seen as

Naprimjer:

**Inflation** is a rise in the general level of prices for things you buy.

nepoznata riječ = *inflation*

ključna riječ = *is*

definicija = *a rise in the general level of prices for things you buy.*

## 2. Preformulacija

Autor se može koristiti drugim riječima, izrazima ili rečenicama da bi objasnio značenje nekih težih riječi. To zovemo preformulacijom: autor istu stvar objašnjava ponovno ili na drukčiji način.

ključne riječi

or, that is to say, in other words, i.e. or that is

Naprimjer:

The surface of Africa consists mainly of **plateaus** or large flat areas.

nepoznata riječ = *plateaus*

ključna riječ = *or*

preformulacija = *large flat areas*

## 3. Sinonim

Autor se koristi drugom riječi ili izrazom kojima čitatelju pomaže razumjeti značenje neke riječi. Sinonim je riječ koja ima isto ili gotovo isto značenje kao i nepoznata riječ.

ključne riječi

also, as, like, similarly, or

Naprimjer:

After seeing the picture of the starving children, we all felt **compassion** or pity for their suffering.

nepoznata riječ = *compassion*

ključna riječ = *or*

sinonim = *pity*

## 4. Uzrok i posljedica

Uzrok ili posljedica nečega izraženog nepoznatom riječi omogućuje učenicima da zaključe koje je značenje nepoznate riječi.

ključne riječi: because, since, as

Naprimjer:

The door was **ajar**, so the dog got out of the house.

nepoznata riječ: *ajar*

ključna riječ: *so*

uzrok: *the door was ajar*

posljedica: *the dog got out of the house*

## 5. Primjer

Autor navodi nekoliko riječi ili ideja koje su primjeri za nepoznatu riječ.

ključne riječi:

for example, for instance, such as, like

Naprimjer:

In science we are studying marine **mammals** such as whales and dolphins.

nepoznata riječ: *mammals*

ključna riječ: *such as*

primjer: *whales and dolphins*

## 6. Kontrast

Značenje nepoznate riječi može se odgonetnuti pomoću drugih riječi koje imaju suprotno značenje od nepoznate riječi.

ključne riječi:

but, even though, instead of, in contrast to, in spite of, although

Naprimjer:

My last flat was very small, but my new one is quite **spacious**.

nepoznata riječ: *spacious*

ključna riječ *but*

kontrast: *small/spacious*

Međutim, kao što smo već spomenuli, nedostatak je ove metode da, ako učenici i uspiju odgonetnuti značenje riječi iz konteksta, ta riječ još uvijek neće postati dio njihova aktivnog vokabulara, pa stoga možemo reći da je ona tek jedan od prvih koraka u svladavanju novog vokabulara. Kako navodi Nation (2001.), kod mnogih susreta s nepoznatim riječima zaključivanje o značenju leksičke jedinice u određenoj je mjeri točno, ali ne dolazi do pamćenja, to jest učenja. U ostalim slučajevima zaključivanje je netočno ili učenik riječ zanemari jer je ne smatra važnom za razumijevanje teksta. Učenici moraju biti svjesni da ne bi trebali u svakoj situaciji samostalno zaključivati. Ako se radi o riječi koju smatraju važnom za razumijevanje nekog teksta pa im je potrebno precizno značenje te riječi, trebaju upotrijebiti rječnik.

## 5. ZAKLJUČAK

Sve gore navedene tvrdnje upućuju na potrebu za selektivnim pristupom ovoj metodi. Iako nema sumnje da učenje riječi u kontekstu zasigurno pridonosi povećanju vokabulara učenika, treba imati na umu da je riječ o sporom procesu čiji je rezultat često neprecizno poznavanje značenja pojedine riječi. Na kraju možemo zaključiti da, unatoč tomu što brojne studije upućuju na to da strategija zaključivanja o značenju nepoznate riječi može dati dobre rezultate i pomoći u razumijevanju tekstova i usvajanju novog vokabulara, u nekim slučajevima ona može postati zaprekom i otežati učenje. No, to ne znači da moramo zanemariti korist koju imamo od konteksta i njegovu ulogu u usvajanju novih riječi, pa stoga učenici trebaju biti ne samo svjesni njegove važnosti već i upućeni kako se pravilno njime koristiti.

**LITERATURA**

1. Barnett, M. (1989.); *More than meets the eye*. Englewood Cliffs, NJ., Prentice Hill Regents
2. Bensoussan, M., Laufer, B. (1984.); Lexical guessing in context in EFL reading Comprehension, *Journal of Research in Reading*
3. Brown, J. (1997.); *An Integrated view of context; Implications of miscue analysis*
4. Diamond, L., Gutlohn, L. (2006.); *Teaching Vocabulary*
5. Jenkins, J. R., Dixon, R. (1984.); *Vocabulary learning. Contemporary Educational Psychology*
6. Ellis, N. C. (1997.); *Vocabulary acquisition, word structure, collocation, word-class and Meaning*, Cambridge University Press
7. Haynes, M. (1984.); *Patterns and perils of guessing in second language reading*
8. Huckin, T., Haynes, M., Coady, J. (1998.); *Second language reading and vocabulary learning*, Norwood, NJ
9. Jelić, A. B. (2007.); *Nenamjerno usvajanje vokabulara kroz čitanje; čimbenici, strategije Rezultat, Strani jezici*
10. Kelly, P. (1990.); *Guessing: No substitute for systematic learning of lexis*, System
11. Krashen, S. (1989.); We acquire vocabulary and spelling by reading; additional evidence for the input hypothesis, *Modern Language Journal*
12. Liu, N., Nation, I. S. P. (1985.); *Factors affecting guessing vocabulary in context*, RELC
13. Nation, I. S. P., Coady, J. (1988.); *Vocabulary and reading*, Longman
14. Nation, I. S. P. (1990.); *Teaching and Learning Vocabulary*, Newbury House, New York
15. Nation, I. S. P. (2001.), *Learning Vocabulary in Another language*, Cambridge University Press



UDC: 371.3:811.111'371

Professional article

Accepted: 17<sup>th</sup> January 2010

Confirmed: 22<sup>nd</sup> April 2010

## LEARNING NEW VOCABULARY FROM CONTEXT

**Ivana VODOGAZ**

**Marijana JURIŠIĆ**

University of Split, University Department of Professional Studies in  
Split

mjurisic@oss.unist.hr

ivodogaz@oss.unist.hr

---

**Summary:** *This purpose of this paper is to view different aspects of learning strategy and of acquiring unknown words from the context, also known as "the guessing strategy". The paper describes the value and efficiency of that strategy, as well as its advantages in relation to other methods of vocabulary acquisition. The reasons because of which some theorists neglect the positive effects of context use in learning target words have also been introduced. It has also been described why, in some cases, it is justified to use context for vocabulary instruction. Some indicators confirm that the level of language competence plays an important role in guessing, and that insufficient vocabulary can prevent learners from constructing the context necessary to guess the meaning of unknown words.*

*The paper also deals with the significance of context clues and information that they provide us with about the meaning of an unknown word. Different types of contextual clues have been described and examples are provided for each type. The conclusion states that the strategy of guessing can give positive results in vocabulary acquisition, but in some cases it may obstruct successful learning.*

**Key words:** *context, vocabulary, strategy guessing, meaning, unknown words*

---

